



R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

4. De eo, qui ex industria cambit monetam alterius.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

nibus expensis, valeat pecunia, ut supponimus, nec Reipublicæ, nec alteri, quia hæc, vel alter nullum damnum passi sunt; ergo cum aliud assignari nequeat, nulli restituendum est. Nec peccant mortaliter, ut habet idem Mol. loco citato, quia, si damnum alteri non faciunt, unde nam (propter aliquam venialem inobedientiam) habetur peccatum mortale?

3. Ex dictis num. 1. Illud discrimen collige inter Ministros deputatos ad hoc officium, & inter non deputatos; nam hi non possunt tantum pretium exigere, quantum Ministri ex officio deputati? Qui enim tenentur ex officio, coguntur congregare varietatem monetarum, subeunt pericula, expensas, labores, &c. quæ, saltem omnia, & necessariò, non subeunt non deputati.

4. Cælestinus T. de Cambiis, cap. 2. existimat, tantumdem posse exigere eos, qui sponte exercent Campsariam, quantum qui ex officio, in locis, in quibus pretia dictorum minorum cambiorum, jam sunt constituta, sive ex taxa Principis, sive ex usu recepto. Cujus doctrinæ ratio esse possit, quia tunc jam pretium Cambii in foro est commune, atque adeò iustum pro omnibus exercentibus Campsariam. Quare si idem usus etiam esset inter homines privatos, qui talem artem ex officio, sive voluntario, sive à Republica injuncto non exercerent, profectò, & hi possent, modo dicto lucrari; sicut enim, si ratione latrociniorum auctum sit pretium frumenti, omnes possent, aucto pretio, vendere; ita in hoc casu possent privatus cambie pretio secundum æstimationem communem.

5. Hæc pro doctrina Cælestini. Verum, diligenter videndum, an ejusmodi usus universaliter adsit; ego enim ejusmodi universalem usum nondum vidi: licet enim in aliquibus Regionibus, si deputatus ex officio det tibi unum, verbi gratiâ, tarenum argenteum, soleat à te pro suo lucro unum, verbi gratiâ, gradum Siculum acquirere, non tamen acquirere simile granum solet, si tu des illi tarenum argenteum, ille verò grana tibi reddat ærea. Multò minùs ergo Privatis aliter facere licebit.

6. Quæres: An licitum sit nummulario cuicumque permutare pecuniam hic Panormi, v. g. ut alibi, v. g. Neapoli. aliam minutam, vel ibi usitatum recipiat, sed ita, ut acquirat lucrum, non ad rationem lucri Cambii per litteras, de quo mox, sed ad rationem lucri, quod ex tali minuto Cambio conquiri solet?

Respondeo, cum Caiet. in opuscul. de Cambiis, cap. 6. licere, nam hoc lucrum ex minuto Cambio solet esse minus, quam illud ex Cambio per litteras, nec loai distantia reddit illicitum, quod ex se licitum est.

SECUNDA DIFFICULTAS.

§. III. De Cambio, additâ pecunia custodiâ.

1. Hæc etiam id reducitur, nam dum deponitur aliquando pecunia apud Mensam, seu, ut Panormi consuevit loqui, apud Tabulam, redditur deinde non eadem n. sed alia, unde videtur esse quoddam Cambium, quod Cambium custodiæ appellant nonnulli. De hoc igitur difficultas est: An Tabularii possint lucrum aliquod ex tali custodia recipere?

2. Respondeo: Si sint Ministri ad hoc ex officio deputati propter sumptus, quos habent in conservandis pecuniis, in exhibendis libris, & in subeundis cæteris laboribus, licet aliquid moderatum accipere clarè colligitur ex dictis. Ita Val. l. 3. in 2.2. d. 5. quest. 23. p. 3. Lop. de contr. l. 2. c. 2. concl. 2. Lege item Delug. d. 28. de iust. à n. 61. & totam sect. 6. Verum, multis in locis nihil solvitur à deponentibus pecuniam, vel ab extrahentibus illam à Banco, vel Tabula, ne propter numerationem quidem pecuniæ, jam alicubi ejusmodi deputati ad custodiam, non sunt merè Depositarii; non enim debent reddere eandem pecuniam, sed tantumdem,

unde cum fiant illius domini, possunt illa uti ad licitas negotiationes, & sic multum lucrati. Alicubi verò restituta quædam, imò, & tota pecunia, de qua non disponit expressè is, qui illam deposuit, vel ejus legitimus hæres, attribuitur Tabulæ cum non contentendo ejusdem Tabulæ lucro. Hæc igitur, & similia emolumenta compensant laborem custodiæ, unde nihil pro illa solvi consuetum sit.

3. Quod si pecuniam custodiens sit homo privatus, potest, vel non potest lucrum aliquod accipere juxta obligationem, periculâque, quæ suscipit, compensata utilitate ex depositis pecuniis, ut habetur ex dictis.

4. Illa duo quæ sita nuper à nobis fuerunt. Primum, si quando est solvenda ratio custodiæ, à quo est solvenda, à deponente pecuniam, an à Tertio, cui fortè deponens mandavit, ut illi Tertio numeraretur? Secundum, Potestne Custos ejusmodi, quando deinde reddidit, seu solvit Domino pecuniam aliquid accipere ob laborem illam enumerandi?

5. Respondeo ad primum, solvendum esse à deponente. Ita Valent. loco citato, nam labor custodiæ assumitur in gratiam deponentis, non verò in gratiam illius Tertii, cujus justitia postulat, ut integrè ipsi solvatur, quod ei debetur.

6. Ad secundum, Respondeo, Custodem nihil posse recipere ob dictam numerationem; nam hanc suscipit in gratiam suam, ne plus solvat, quam debet. Cum autem paulò superius dixi, Nummularium posse aliquid sumere pro numerandis pecuniis, idè dixi, quia ipse subinde numerat in gratiam alterius, ut notat Lessius, l. 2. cap. 25. num. 79. & quia debet numerare multas pecunias hinc inde conquisitas, ut sit promptus adambiendum, non verò ob numerationem, quam exhibet, quando aliquid ipse debet.

7. Hæc responsioni ad secundam hanc quæstionem se opponit Sotus, l. 6. q. 11. art. 5. & Valent. loco citato, quatenus asserit, esse consuetudinem aliquid accipiendi ratione numerationis: unde videtur (Inquit Sotus) Republica ad id licentiam concessisse. Sed Respondeo, à Republica hanc licentiam nunquam concessam fuisse, quia Republica non potest licentiam dare non solvendi tamen, quod ex iustitia creditori debetur; nisi, quando bonum publicum requireret oppositum, quod bonum in hac re minima non videtur adesse.

8. Nihilominus puto, sententiam Soti in eo casu mihi videri probabilem, quando Custos nihil lucri habet ex custodiâ pecuniarum. Tunc enim, licet, dum illam tibi reddit, suâ intersit reddere, quantum debet; tamen hoc totum pendet à Beneficio, quod tibi contulit, volendo tuam pecuniam sine ullo suo emolumento custodire. Cur ergo ex eo Beneficio detrimentum patiat, & tibi tuam pecuniam enumerare propriis sumptibus obligetur?

TERTIA DIFFICULTAS.

§. IV. De eo, qui ex industria cambit monetam alterius.

1. Famulus habens à Domino viginti, v. g. tarenos ut cum illis satisfaciat sui Domini creditoribus, velemat pro suo Domino vinum, oleum, &c. utitur hac industria, ut illos permutet in monetam æream cum suo lucro; accipit enim moderatum quid, unum, v. g. granum ex singulis tarenis, sibi quæ illud reservat. Quærimus, an hoc unum licitè possit retinere, posito, quod jam per monetam æream placitum Domini bene complevit, ut hic semper supponendum est.

Respondeo, post, cum Mol. d. 402. Less. loco citato, num. 18. Bonac. de contr. d. 3. quest. 5. de Cambiis, num. 3. Delug. d. 28. de iust. à num. 24. quia hoc est lucrum ejus industriæ, non enim pecunia est sicuti ager, & pecus, quæ fructus pariunt Domino, sed est ex se sterilis: quare totum

totum lucrum ex illa debetur ei, qui ponit industriam.

CAPVT IV.

De cambio per literas.

Vet Campfor recipit hinc pecuniam, & alibi solvit; vel hinc solvit, & alibi recipit. Hæc duo nunc, an Campfori liceant cum lucro, investigemus.

§. I. Hic recipiens, & alibi solvens.

Dico primò, licet Nummularium, seu Campforum ex officio aliquid moderatum recipere ex eo, quod hinc pecuniam suam recipiat, & solvat alibi, siue in diversa Provincia, siue solum in diversa Civitate. Capita autem, seu tituli, unde iustificetur ejusmodi moderatum lucrum, solent merito asserti sex, vel septem, quæ si generaliter jam profero.

1. Primum, ratione officii. Secundum, ratione laborum, & expensarum parandi scilicet, vel conservandi pecuniam, domum conducendi, scribendi rationes, literasque chirographi Cambii. Tertium, ratione famularum, quem alteri Campfor praestat, dum in ejus commodum transfert pecuniam alibi, vel ibi conservat. Quartum, ratione periculi. Et quidem quod longius distat locus, ubi solvenda est pecunia à Campfore, eo majora solent esse pericula, cum difficilius pecuniam in locum remotum, quam in propinquum transferatur; nam propterea pro Cambio in eadem Provincia minus lucrabitur Campfor, quam in diversa, juxta mox dicenda. Quintum, ratione asecurationis; Campfor enim veluti locat operam suam, qua se obligat pecuniam tutam, ac certam alibi transferre, & quidem periculo suo, nam, si pereat, in damnum ipsius perit. Ita Lessius lib. 2. cap. 23. dub. 3. Molina disp. 403. Rodericus p. 2. summa, cap. 106. num. 1. & passim. Huc sexto reducit illud, quod Campfor, vel ejus Procurator potest sumere ratione provisionis, ob operam, vel asecurationem, quam exhibet pro Campforio, de qua re dicentur aliqua inferius, & videtur interitum potest Lessius loc. cit. num. 73. Septimum denique caput, est quia sæpe minor est aestimatio pecuniae propter ejus abundantiam, vel quid simile, ubi recipitur, quam, ubi solvitur, idque fortè propter ejusdem pecuniae penuriam, vel propter adventum Principis, vel propter majores expensas, quæ in loco illo distanti fiunt.

3. Si in loco aliquo sit lex justa, ne quis aliquid lucraretur ex Cambio in eadem, v.g. Provincia, esset servanda; sed non puto obligandum, ut habet Mol. d. 405. n. 9. Vide quæ supra dixi c. 3. §. 2. num. 2. ante Judicis sententiam, ad restitutionem, cum, qui lucrum recipit, quando verè, & in conscientia Campfor praestitit obsequium dignum ex mercede, nec enim ejusmodi leges videntur, incapaces reddere Campfores hujusmodi lucri, saltem ante sententiam Judicis.

4. Objicies: Si Campfor accipit justè pretium, quia transfert per literas pecuniam de uno in alium locum; ergo tantum debet accipere, quantæ sunt expensæ, cum quibus transferri solet pecunia ipsa, quæ certè sunt multò majores, quam solcant Campfores ex suo Cambio per literas accipere.

Respondeo, negandam esse consequentiam, ut certè negant Molina, & Lessius loc. cit. quia illud est justum pretium rerum, quod communi aestimatione justum judicatur. Quoniam ergo ex eo, quod majores labores, & pericula, in transferenda te ipsa, & materialiter pecunia, suscipiuntur, quam per literas (quæ illud difficilius, hoc multò facilius, ut constat, exhibetur) ideo communi hominum judicio, illa major est pretii aestimatio, hæc minor, & consequenter hæc merito servatur in casu nostro.

5. Dico tertio, non solum Nummularium, sed etiam hominem privatum ex simili Cambio per literas posse moderatum quid recipere. Ita Valerius lib. 2. disp. 5. quæst. 23. part. 6. Ratio est quia in hoc, non omnia illa capita, certè adit sufficiens, nec autem debere accipere hunc privatum, quoniam ex officio, colligitur ex dictis, quia illi pecunia pita favent, quam huic, nisi tamen pro hoc præpari doctrina data paulò ante superius, cap. 3. §. 1. num. 5. & 6.

6. Dico quarto, pro hoc Cambio per literas, pretium accipi justè potest, quod juxta superius, cap. 2. §. 1. dicta hinc proportionaliter applicanda debentur taxa Principis, vel usus communis, vel judicium patris is æquum judicavit, considerata distantia, vel propinquitate loci, imò aliquando, & temporis (non quare per se, ratione solius temporis, sed per accedens, quia longius tempus plura pericula solet asserere) considerata penuria, vel copia pecuniae, ac frequentia, vel infrequentia petentium ad Cambiam, nam propterea plus lucrabitur Cambio recipiendo in Civitate, in qua tunc Nummularium vel adest adventus Principis, quando multum indiget pecunia, quam in eo loco, in quo ejusmodi circumstantiæ non adsunt. Tandem video, in frequentioribus vel Europæ esse usu receptum, ut illud sit pretium, quod in foro currit, & taxat ipsa mercatorum consuetudo, quod, dummodo id fiat bona fide, & sine fraude, non est ab illo recedendum.

7. Nonnulli dubitant, an si pecunia sit pretiosior valoris hinc, & alibi, adhuc qui accipit alibi de pretio contra hinc dat, ut alibi recipiat, de quo in §. superius possit lucrum Cambii acquirere. Verum, etiam præcisè capite ejusdem valoris, non possit acquirere, semper alia capita expensarum, laborum, obsequii, per valere præsentem pecuniam, quam absentem. Quæ semper tibi favet titulus recipiendi moderatum lucrum. Lege Mol. d. 407. & d. 410. Val. l. c. 23. §. 4. l. c. 17. sum. a n. 294 & in comment. de usur. n. 51. & §. 1. lugo d. 28. de Inst. n. 50.

§. II. Hic solvens, & alibi recipiens.

1. **D**ico primò, hoc Cambium cum aliquo lucro esse licitum. Ita Mol. disp. 404. l. c. 23. §. 4. Caier. opus. de Cambiis, cap. 6. & 7. Val. l. c. cit. Delugo loc. cit. tota sect. 4. alique, siue ex officio deputato ex officio, siue à privato, siue in diversa, vel in eadem provincia, modo §. 1. dicto. Ratio est, quia non dissimiles tituli justè lucri hinc adsunt, quam in precedenti. Reducuntur autem luminaria ad septem.

2. Primò, quia in hoc casu Campfor dat tibi præsentem pecuniam, ut à te illam alibi recipiat: de qua (quarum naturam hic virtualiter, seu æquivalenter accipit pecunia) loco absentes minoris aestimantur, quam præsentem, & quæcunque bona in re, semper plus valent, quam in spe.

Secundò, quia Campfor veluti ex alio loco in hunc locum transfert pecuniam in tui obsequium, quoniam licet pecuniam tibi indigentem hic solvat, pecuniam autem quam hic tibi præsentem facit Campfor, quæcunque inde huc transulisset.

Tertio, quia item te liberat à portanda, seu transferenda pecunia in alium locum, quod certè tu tuo portatore, seu transforres.

Quarto, quia idem Campfor subit periculum, ut alibi solvas, vel saltem non cum tanta facilitate. Quod si aliquando Campfor sine labore, vel expensâ, vel periculo habet alibi pecuniam, non propterea, hæc obsequium habet sua aestimabilitate, & condignitate admodum judicio prudentis proportionatam, modo dicto §. superiore.

Quintò, quia ratione officii, si ad hoc sit aliquis alibi dictus, & ratione industriae, seu operæ, quæ tempore est,